מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב • אפריל 2014

גיליון 23 קשר"ב

קציני וחילי חיל הקשר והתקשוב

כמידי שנה נחגוג את חג הפסח, חג החירות בט"ו בניסן הבא עלינו לטובה.

גם השנה בקריאת ההגדה נדגיש ונציין את החובה המוטלת עלינו "והגדת לבנך"- "בעבור זה עשה לי ה' בצאתי ממצרים" (ספר שמות פרק י"ג). הציווי "והגדת לבנך" מסמל את הנחלת המסורת ושימור הזיכרון הלאומי, העברת סיפור יציאת מצרים דרך קריאת ההגדה בליל הסדר ממחישה את מימוש צו זה, ההגדה של פסח משתפת את בני המשפחה, ובמיוחד מכוונת לבני הדור הצעיר. באופן כללי מסמל הציווי "והגדת לבנך" את החובה ואת האחריות בחינוך דור ההמשך.

במהלך חודש ניסן נציין השנה, את יום הזיכרון לשואה ולגבורה, ונעבור מחניגות החירות ליום השואה, ואותו ציווי עתיק "והגדת לבנך" נכון היום יותר מתמיד. השנים החולפות משכיחות את שהיה, הניצולים הולכים לעולמם, יותר ויותר נשמעים קולות המטילים ספק ומכחישים בכל פה את הזוועות. חובה עלינו לשמוע, להקריא, להפנים ולספר, ולהשמיע קול שישמע עד סוף הדורות, בכדי שאיש לא יטיל ספק.

קציני וחילי החיל!

בה' אייר תשע"ד תמלאנה 66 שנים להכרזת דוד בן גוריון על הקמת המדינה - הוא יום העצמאות. יום קודם לכן, נתייחד עם זכרם של חללי מערכות ישראל ובהם 566 חללי חיל הקשר והתקשוב שחרפו נפשם במלחמות על תקומת ישראל.

עצמאות מדינת ישראל אינה דבר מובן מאליו לאויבנו הסובבים אותנו ומאז הכרזת עצמאותנו אינם משלימים עם עצם קיומנו כעם וכאומה. מלחמת הקיום עוד בעיצומה ורק מדינה חזקה בעוצמות נפשיות, ואמונה בצדקת דרכנו, בכוחנו הצבאי, הכלכלי, התרבותי והחברתי יביא לביסוס אחיזתנו בארצנו המובטחת.

השנה חגגנו מלאות 11 שנים להקמת אגף הקשר והתקשוב. ההישגים הרבים שבאו לידי ביטוי, ניכרים היטב בשטח והם מהווים מרכיב מרכזי בביטחון מדינת ישראל, ואל לנו לנוח על זרי הדפנה אלא להמשיך ולהשתפר, ליעל ולקדם את התחומים החשובים עליהם אנו מופקדים.

חג חירות שמח.

חג אביב.

חג עצמאות שמח.

בברכה,

איל זלינגר, תא"ל

קצין קשר ותקשוב ראשי

מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב • אפריל 2014

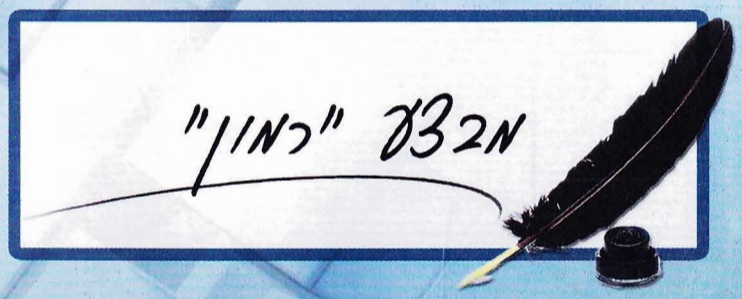

רקע: הימים היו ימי יישום השלום עם מצרים וההכנה לנסיגה מסיני בדרום, אך בצפון היו אלו ימי כוננות והכנות ללחימה בגזרה הלבנונית.
בתקופת כוננות זו הפלוגה עברה הכנות מדוקדקות בתחום החי"ר והחה"ן.
הסכם השלום שיפר את יחסי ישראל וארה"ב והזרים תקציבים וסיוע צבאי אמריקאי. את הסיוע היה ניתן להרגיש בכל יחידות צה"ל. חיילי החה"ן הצטרפו למנה"פ דרום ולכוחות הבינוי שטרחו על מצבע "רמון" המבצע העצום להוצאת תשתיות חיוניות והשמדות מתקנים צבאיים בסיני. במרץ 1979 פנה צוות המו"מ לשלום עם מצרים אל חיל ההנדסה ו"מרכז בינוי" הצה"לי בשאלה האם תשעה חודשים יספיקו בכדי לפנות את כל סיני? התשובה של הצבא הייתה, כמובן, חיובית.

משימת הפינוי חולקה ל-3 גורמים מבצעיים:
1) העברת שדות התעופה אל-עריש, רפידים, עציון ואיתם, שעליה הופקד חיל האוויר.
2) העברת המעגנים בשארם א-שייח' ובא-טור, שהוטלה על חיל הים
3) העברת כל כוחות היבשה מאזור סיני, משימה שקיבל על עצמו מרכז הבינוי של חה"ן, הפועל במסגרת אגף האפסנאות.

המבצע כולו חולק לשני שלבים:
א. "רמון א'"- מבצע פינוי סיני עד לקו אל-עריש-ראס-מוחמד (שלב זה הסתיים בדצמבר 1979)
ב. "רמון ב'" - פינוי סיני ואזור שארם א-שייח' עד לגבול הבין-לאומי בקו כרם-שלום - אילת. שלב זה צריך להסתיים עד לחודש אפריל 1982.

המשימה הראשונה הייתה לפרק ולפנות את אלפי המבנים ואת כמויות הציוד האדירות שהצטברו בסיני, מאז מלחמת ששת הימים, במשך 12 שנים. במקביל היה צורך לבצע עבודות תשתית להקמת המחנות הזמניים בקו הביניים ובקציעות, ולשבץ את המבנים מאתר הפירוק באתר ההקמה, כולל עיתוי מדויק.
מבנים שהועברו לידי המצרים נמסרו להם בצורה מסודרת, ובניגוד למבצע "עמורה" שאחרי מבצע "קדש", לא נגעו לרעה בתשתית, לא נהרסו כבישים ולא פורקו קווי מים. רשתות חשמל גדולות, כמו במחנה רפידים ובאל-עריש, הושארו במצב תקין. מבנים מצריים גדולים, ששונו ושופצו בשעתם כדי להתאימם לצורכי צה"ל (כגון השקם הגדול ברפידים, שהיה בזמנו מסגד) הוכשרו מחדש לייעודם המקורי. כן הושארו בשטח כ-400 מבנים ישראליים, שאי-אפשר היה לפרקם או שלא כדאי היה לפרקם, בונקרים ייעודיים פוצצו ע"י יחידות הנדסה.
עבודות הפירוק והפיצוץ ועבודות הבינוי וההקמה בקווים החדשים, שימשו את החיל גם לצורך אימון ובדיקת עוצמתם והשפעתם של חומרים שונים.
עבודות העפר והתשתית בקווים החדשים גם נתנו ליחידות הצמ"ה הזדמנות להתאמן בעבודות שלא נוסו אף פעם בהיקף כזה. חלק מאנשי חה"ן שעשו עתה את מלאכת הפירוק וההריסה, הם שהשקיעו בשעתם את מירב המאמצים בהקמת המבנים. אחד הנושאים המסובכים בעבודות הפירוק וההקמה היו בסיסי אמ"ן וקשר.
מורכבות המבנים והמערכות חייבה מאמץ מחשבתי ופיסי רב.
האתרים היו תמיד במקום גבוה, ללא דרך גישה, ומרוחקים בד"כ ממקום ישוב.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב • אפריל 2014

הקשר הקווי בשדה הקרב.

לקשר הקווי חשיבות רבה בשדה הקרב, כיוון שהוא זה המחבר לנו בין 2 קצוות שונים ומאפשר יצירת קשר האחד עם השני.
בעבר, ע"מ לקיים קשר קווי, היו מחברים שני טלפוני שדה באמצעות כבלי נחושת (ח'- 10).
כמות המידע אשר הייתה ניתנת להעברה בתווך זה, הייתה מאוד מצומצמת ואיכות המידע שמועבר - נמוכה.
כיום, עם חידוש הטכנולוגיה והתפתחותה, ובזכות פרויקט "אבן יקרה", אנו מסוגלים לקיים קשר קווי בכל זמן ובכל סיטואציה.
בנוסף, הטלפוניה מחולקת כיום ל"אדומה" ו"שחורה" ומועברת באופן אוטומטי.
יחד עם החידוש, הגיעו גם יתרונותיו של הקשר הקווי:

- ביטחון מידע- האזנה לקשר קווי מחייבת חיבור פיזי לכבל מאחר ומדובר בכבלים שמוטמנים באדמה, נגישותם לאויב נמוכה.
- FULL DUPLEX- שני הצדדים המקיימים שיחה, יכולים לדבר ולשמוע בו זמנית.
- טיב הקשר גבוה מזה של קשר הרדיו.
- קשר קווי אינו מושפע מל"א ולכן קשה לחסמו.

לקשר הקווי גם מס' חסרונות:

1) נייחות- הקשר הקווי מוגבל בתנועה.
2) סרבול- תהליך סלילת תשתיות הקשר הקווי הינו תהליך ארוך ומסורבל.
3) עלות- הנחת תשתיות כרוכה בעלויות כספיות גבוהות מאוד.

חשיבותו של הקשר הקווי:
הקרב על המעוזים- לאחר מלחמת ששת הימים 1967, הוקמו 30 מוצבים שנקראו "המעוזים" על שפת תעלת סואץ, בעקבות ההפגזות המצריות הגדולות אחרי המלחמה.
תפקידם של חיילי חיל הקשר היה שימור דרכי התקשרות בין המעוזים בכל מחיר. הקשר במעוזים היה בנוי ממערכת המאפשרות קשר פנים וחוץ, הכל על-סמך קשר קווי.
בין הבונקרים בתוך המעוז, הייתה בעיה של פגיעה מתמדת בתשתית הקווית, כתוצאה מרסיסי הפגזים, דבר שגרם לאובדן קשר עם שאר הכוחות באזור.
פגיעות אלו הביאו את הקשרים לצאת מן הבונקרים באופן רגלי/ רכוב מתוך המעוז, לעקוב אחר חוטי הח'10-, לאתר את האזור הפגוע, ולהקים את הקשר מחדש.
פתרון זה דרש אמצעים לוגיסטיים רבים, והיה מסוכן מידי לקשרים. לכן, סללו ח'10- מתחת למים במבצע מיוחד, בתיאום ובשיתוף עם שייטת 13 - הורדת סירת גומי של השייטת ועליה 2 קשרים.
כך הועבר הקשר באותו הזמן.

מורשת חיל הקשר והתקשוב

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב • אפריל 2014

איש המודיעין

שאול בר-לבב

•המייסד של תחום ביטחון הקשר בצה"ל ומפקדה הראשון של יחידת כתבי הסתר "טופז".

שאול לוינסון, לימים בר-לבב נולד בשנת 1921 בדרום אפריקה למשפחה ציונית, נצר למשפחת רבנים ומחנכים.
בגיל 16 החל ללמוד לתואר ראשון במגמת הוראה באוניברסיטת קייפטאון והצטרף לתנועת הנוער "ישראל הצעיר".
בשנת 1940 התנדב לצבא דרום אפריקה, היה חובש חטיבתי ובהמשך צפן והשתתף בקרבות מלחמת העולם השנייה. בהמשך עבר למצרים, נשלח לקורס צפנים וכצפן הגיע לאיטליה עם בנות הברית. עם תום המלחמה חזר לדרום אפריקה, השלים את לימודיו האקדמאיים, עלה ארצה והחל לעבוד כמורה.
בשנת 1947 עלה שאול ארצה, בסיוע שליחה מארץ ישראל שהתרשמה מידיעותיו וארגנה את עלייתו המהירה. הוא התגייס מיד ל"הגנה" ובראיון אצל יהושע מקובר (שוקה) מבכירי שירות הקשר, סוכם שיתחיל לפעול מידית בתחום אבטחת המידע. שאול החל בייצור כתבי סתר במשרד קטן ברחוב לילנבלום בת"א (בסמוך למרכז החקלאי, שם שכן מטה שירות הקשר) ובמקביל הקים את מחלקת הסתר של חיל האוויר.
לאחר שהמצרים הפציצו את ת"א, עבר מטה שירות הקשר, כולל יחידת כתבי הסתר לבית הדר בת"א, משם לבניין המועצה הבלתי גמור בגבעתיים, משם ליפו, ובהמשך לשרונה ולבסוף לצריפין.
באותה עת ניהל והדריך שאול שני קורסים לעובדי כ"ס בבית פעילי ההסתדרות בת"א.

בסוף שנת 1948 התמנה לקצין מודיעין וביטחון קשר במפקדת קשר"ר (לימים מפקד יחידה 387 - טופז) בדרגת רס"ן (ללא קורס קצינים).
בשנת 1953 עבר קורס קצינים בבה"ד 1 (בגיל 32), בדרגת רס"ן. עם סיום הקורס עבר לתח"ל וסיים את שירותו הסדיר בצה"ל כמפקד פלוגת קשר מטכ"ל בשנת 1955.
המשיך בשירות מילואים כמ"פ בגדוד קשר מטכ"ל עוד 28 שנים.שני מושגים שטבע שאול שהם בשימוש עד היום - "צפן" ו"חדר כ"ס".
בשנת 1956 השתחרר שאול מצה"ל.
והחל לעבוד בחברה "של" (לימים "פז") הבריטית כמנהל כוח אדם.
בהמשך יצא לשליחות עליה לדרום אפריקה מטעם הפדרציה הציונית בדרום אפריקה. עם שובו ארצה חזר לחברת "פז" כמזכיר החברה והיה אחראי למחשוב החברה עד שפרש לגמלאות.
כגמלאי עסק בהוראת אנגלית למנהלים, משקיף תנועה בהתנדבות, פעיל בוועד בית הכנסת הרפורמי בחיפה ועיסוקים נוספים.
בשנת 1947 נשא לאישה את יהודית ונולדו להן שתי בנות ובן.
שאול הלך לעולמו בשנת 2010 בגיל 89.